

Тихоненко О.В. Роль мовної підготовки у навчанні і вихованні майбутніх фахівців аграрної сфери / О.В. Тихоненко // *100 років на харківській землі: мат-ли наук.-практ. конфер., присвяченої 100 річчю харківського періоду агроуніверситету імені В.В.Докучаєва (1914 – 2014 роки), 25-26 вересня 2014 р.* – Харків: ХНАУ, 2014. – С. 143-145.

---

## **РОЛЬ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ У НАВЧАННІ Й ВИХОВАННІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ**

Тихоненко О.В., канд. філол. наук, доцент

На сучасному етапі розвитку суспільства важливим завданням є орієнтація вищої школи на всебічний і гармонійний розвиток особистості, формування нової генерації, національно свідомої інтелігенції, покоління глибоко переконаних патріотів України.

В інформаційному суспільстві фахівець має вміти оперативно сприймати будь-яку форму мовлення. Через навчання мови відбувається становлення особистості як члена суспільства, незаперечною є роль державної мови в соціалізації громадян України різних національностей, стимулюванні їхнього інтелектуального внеску в науковий потенціал, інтеграції в культуру українського народу, формуванні української еліти з представників національних меншин. Нинішні інтеграційні процеси до ЄС потребують від кожного фахівця України збереження власної ідентичності української нації, як і будь-якої іншої європейської спільноти, оскільки ідентичність української нації не може бути формована без спілкування її членів українською (державною) мовою і використання її функцій як носіїв найновішої та найважливішої інформації, без збереження історичної пам'яті, надбань духовності, самоусвідомлення та відчуття приналежності до цієї спільноти. Фахівці, які володіють державною мовою, можуть успішно виконувати свої громадянські та професійні обов'язки.

Молодий спеціаліст аграрної сфери має володіти професійною мовою, вміти правильно й виразно висловлювати, використовуючи вміло і за

призначенням різні стилістичні засоби української мови. Саме мовна підготовка фахівця, спрямована на вироблення навичок практичного володіння мовою в різних сферах суспільного життя (публіцистичній, науковій, офіційно-діловій), формування високого рівня мовної культури професійного спілкування, є невід'ємним складником системи вищої освіти.

Перед викладачами стоїть складне і відповідальне завдання забезпечити мовну компетенцію майбутніх випускників аграрних ВНЗ. Практичний досвід свідчить, що одним з важливих чинників під час вивчення української мови є мотивація, нестаток якої у студентів в наш час, представляє певну складність. Тому дуже важливим у мовній підготовці є постійний пошук удосконалення методів навчання.

На заняттях з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» студенти переконуються в тому, що мова виконує вагомую роль у житті людини, забезпечує єдність, функціонування й розвиток національного організму в просторовому і часовому вимірах, що лише опанування мови в усіх сферах є шляхом до професійного становлення і зростання. Студенти залучаються до аналізу мовних помилок своїх товаришів, мови ЗМІ, реклами тощо. Адже самостійний аналіз мовного середовища, у якому вони перебувають, є результатом свідомого ставлення до мови. Як свідчить практика, низка ідеологічних, світоглядних, соціальних, психологічних причин призводить до того, що мовлення студентів лексично одноманітне, насичене словесними штампами, кальками. Аналіз синонімічних рядів, паронімів на заняттях, їх зіставлення, спостереження в тексті, редагування – такі види робіт сприяють розвитку мислення студентів, їхньої творчої активності. Використання фразеології на заняттях створює умови для формування національно свідомої особистості. Вивчаючи лексичні норми української мови студенти повинні усвідомлювати, що потрібно знати не лише теорію мови, а й мати певний лексичний запас, уміти відчувати особливості слововживання. Ознайомлення з культурою спілкування українського народу (наприклад, залучення фольклорних текстів) дає змогу простежити граматичні ознаки і

структуру формул ввічливості, звертань як у побутовій, так і в офіційній сфері спілкування. Ще на початку навчання професійного мовлення особлива увага приділяється не окремим словам, а синтагматичним і парадигматичним зв'язкам з іншими словами (на чому й базується знання професійного мовлення за фахом).

Крім того, формування фахівця передбачає єдність професійних та мовних знань, що забезпечується системою виховання через виховні мовні заходи і спрямовану систему форм особистого спілкування студентів між собою та викладачем. Адже в основі цієї єдності лежить розуміння мовних, культурологічних вимог до спілкування. Не менш важливим тут є авторитет викладача через його визнання з боку студентів.

На кафедрі української та російської мов ХНАУ організовано різні форми позааудиторної діяльності: олімпіади з української мови, Міжнародний конкурс імені П. Яцика, мовно-літературний конкурс ім. Т.Г. Шевченка. Давньою традицією стало проведення у бібліотеці таких культурно-масових заходів, як літературні вечори та наукові конференції (із застосуванням мультимедійних засобів), присвячені дням української мови, слов'янської писемності і культури, творчості українських письменників, де насамперед зростає мотивація студентів проявити свої мовленнєві здібності.

Таким чином, мовна підготовка повинна дати студентам чіткі відомості про українську літературну мову, її нормативність, виробити в них практичні навички правильного використання різних мовних засобів залежно від сфери, мети й ситуації спілкування; дати основні поняття з термінознавства, навчити мови фаху, збагативши їхній словник професійною лексикою і термінологією загально інтелектуального характеру; ознайомити зі специфікою діловодства та мови науки; піднести рівень мовної і мовленнєвої культури, навчивши уважно ставитися до слова. Виховні позааудиторні заходи кафедри спрямовані не лише на підготовку майбутніх фахівців, які представлятимуть окрему галузь у мовному вправлянні, а й сформують духовно багату особистість, із чітко моральними принципами, високим рівнем мовної та загальної культури і

відповідно стануть виразником автентичності української нації, носієм її культури, національного духу. Адже викладачі-словесники покликані повернути студентів здатність сприймати і розуміти мистецтво слова, дати знання про закономірності рідної мови, її національну специфіку, а також виховати почуття любові й поваги до української мови, людської гідності.